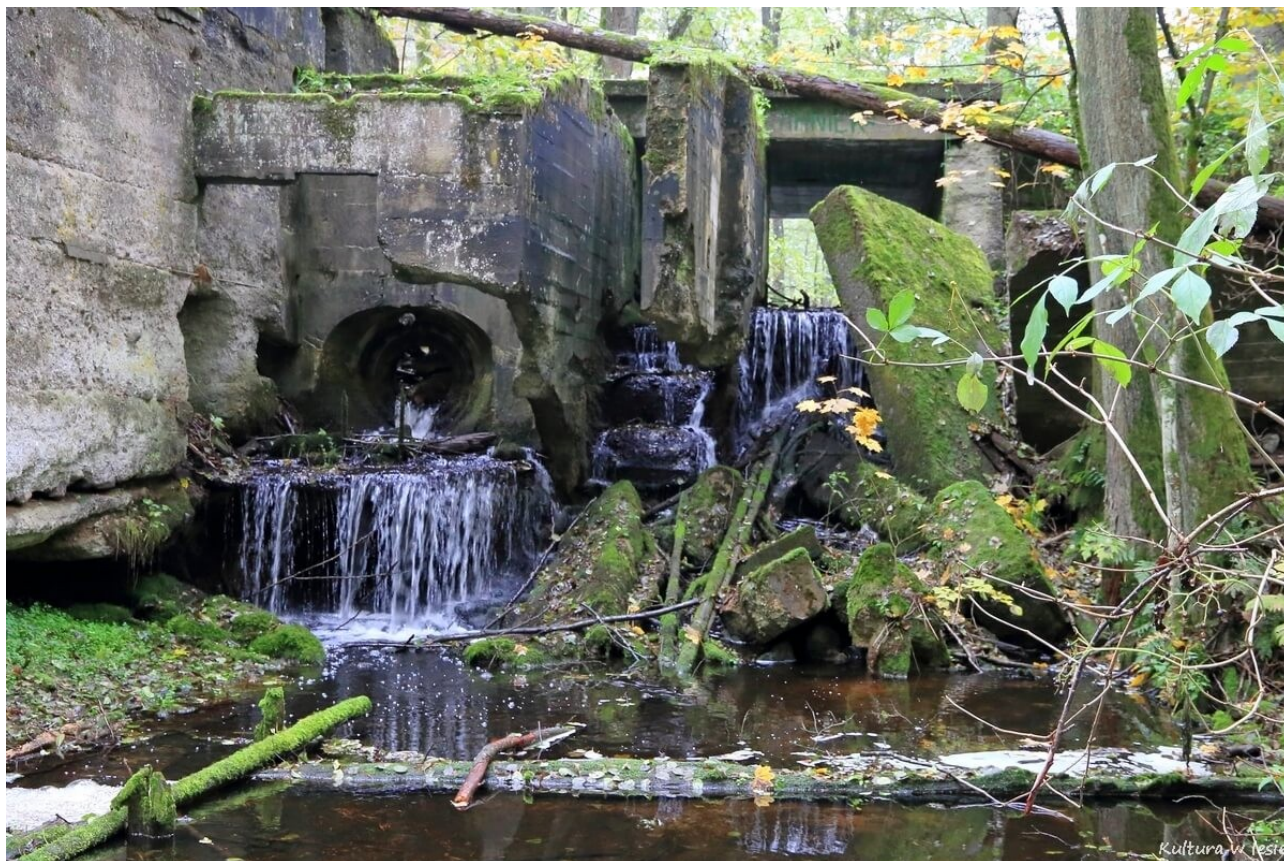

Kuźnica Żelichowska, nieistniejąca osada młyńska Piłsko (Drawska Piła, Drageschneidemühl)

Ruiny młyna

1. Informacje ogólne

Kategoria	osadnictwo, nieistniejąca osada młyńska
Współrzędne GPS	52.97203 15.96473
Położenie administracyjne	obręb ewidencyjny Kuźnica Żelichowska, gm. Krzyż Wielkopolski, pow. czarnkowsko-trzciniński, woj. wielkopolskie
Położenie adm. leśne	oddział 245, leśnictwo Zacisze, Nadleśnictwo Krzyż, RDLP Piła
Data weryfikacji terenowej	27 października 2023 r.

2. Opis

Osada młyńska nad Szczucznią (niem. Kuhlbarsch), w pobliżu jej ujścia do Drawy (Drage). Na mapach opisywana jako Drager Schneide Mühle, później jako Drageschneidemühl [1,2]. Polska nazwa Drawska Piła, Draska Piła pojawia się w kilku opracowaniach statystyczno-historycznych z 1846, 1880 i 1909 roku [3-5]. W tartaku działającym przy młynie przecierano między innymi drewno splawiane pobliską Drawą. W pierwszej połowie XIX wieku istniał tu folwark wchodzący w skład majątku Wieleń (Filehne) [3]. W roku 1860 w osadzie należącej wówczas do wdowy Jeske było 5 dymów (gospodarstw domowych) i 65 mieszkańców, w tym 63 ewangelików i 2 katolików [6]. Przed drugą wojną światową właścicielem tartaku i młyna był Salomon Emil Mahl. W styczniu 1945 roku w pobliżu osady doszło do walk pomiędzy Rosjanami i Niemcami. Na stojącej w pobliżu tablicy informacyjnej napisano, że w trakcie tych walk Rosjanie wysadzili młyn i sąsiadujący z nim most. Zbigniew Mieczkowski twierdzi, że informacja ta jest prawdopodobnie błędna, ponieważ to

właśnie operującym w okolicy Rosjanom zależało na utrzymaniu mostu, natomiast wysadzić go mogli raczej Niemcy dążący do utrudnienia działań przeciwnika. Do wysadzenia miało dojść w styczniu, a nie w marcu, jak napisano na tablicy [9]. Po wojnie osadę przemianowano na Pilsko [10]. Pomimo zniszczeń wojennych młyn działał do lat 60. XX wieku [11].

3. Informacje dodatkowe

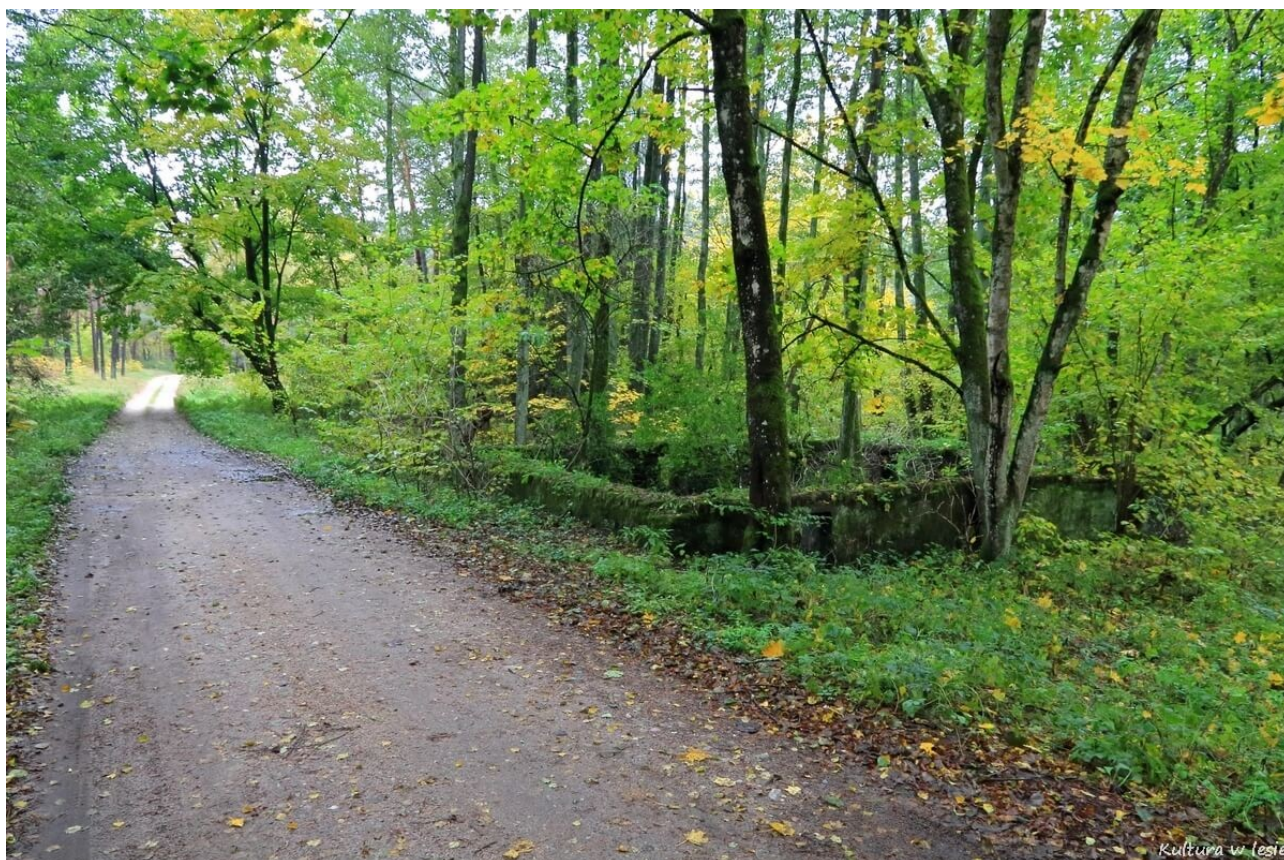
Wydarzenia ze stycznia 1945 roku w monografii Drawy Zbigniewa Mieczkowskiego:

„W miejscu tym 29 stycznia 1945 roku rozegrał się niezwykle epizod wojenny. Wycofująca się z wysuniętych pozycji na wschodnim brzegu Drawy niemiecka bateria dowodzona przez kapitana Wüstenhagena, miała odcięty już odwrót po jedynym w tej okolicy moście w Starym Osiecznie. Wówczas to, wykorzystując bale i deski z tutejszego tartaku, zbudowano prowizoryczny most przez Drawę i przeprowadzono ludzi, konie oraz armaty na zachodni brzeg rzeki” [9: s. 405].

Opis młyna zamieszczony w internecie:

„Na rzeczce która obecnie nosi nazwę Szczuczna działał młyn i tartak. To tu min. wykorzystywano drewno splawiane Drawą. Przed 1945 właścicielem tartaku i młynu Drage Schneidemühle był Salomon Emil Mahl. Osada posiadała nr 8. Ciekawostką jest fakt iż do osady doprowadzona była linia telefoniczna a nr telefonu na to 38. Po II wojnie Drageschneidemühl nosił nazwę Drawska Piłka zamieszkały był po 1945 roku. Młyn działał do lat 60 XX wieku. Nieprawdą jest jakoby spalili go rosyjscy żołnierze w 1945r. Po lewej stronie przy skarpie Drawy/patrząc w kierunku Osieczna/ za młynem znajdują się trzy niemieckie bunkry z okresu II wojny. Są to bunkry tzw. „przysłaniania,, to właśnie w ich rejonie na zachodnią stronę Drawy przepłynęły się oddziały niemieckich niedobitków z rejonu Wałcza i Piły. Są to jedyne bunkry umiejscowione na lewym brzegu Drawy” [11].

4. Ilustracje

Stara droga z Osieczna do Krzyża Wielkopolskiego, po prawej stronie ruiny młyna

Kultura w lesie

Kultura w lesie

Młyn na mapie Schroettera z 1802 roku [1]

Osada na mapie z 1893 roku [2]

5. Przypisy i źródła

[1] Karte von Ost-Preussen (...) 1:150 000, arkusz XIX Filehne, 1796-1802 r., <https://atlas.ihpan.edu.pl/> [dost. grudzień 2023].

[2] Karte des Deutschen Reiches 1:100 000, 1879-1934, arkusz 249 Filehne, wyd. 1893, 1934, 1941 r., <http://igrek.amzp.pl/mapindex.php?cat=KDR100>.

[3] Ludwik Plater, *Opisanie historyczno-statystyczne Wielkiego Księstwa Poznańskiego*, wyd. Jan Nepomucen Bobrowicz, Lipsk 1846, s. 450. Wersja online na stronie Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej: <https://www.wbc.poznan.pl/publication/1894> [dostęp 13.01.2022].

[4] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, Tom II, Warszawa 1880, s. 141. Wersja online: http://dir.icm.edu.pl/Słownik_geograficzny/ [dost. 18.01.2024].

[5] Zygmunt Światopełk Słupski, *Skorowidz W.Ks. Poznańskiego (...)*, Poznań 1909, s. 140, poz. 5802. Wersja online na stronie Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej: https://kpbc.umk.pl/Content/258538/Kartografia_041_POWER_002_03.pdf [dost. 18.01.2024].

[6] *Verzeichniss sämmtlicher Ortschaften des Regierungs-Bezirks Bromberg (...)*, Bromberg 1860, s. 42, poz. 125. Wersja online na stronie Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej: <https://kpbc.umk.pl/dlibra/publication/56318/edition/67312> [dostęp 10.12.2021].

[7] *Verzeichniss aller Ortschaften des Bromberger Regierungs-Bezirks (...)*, Bromberg 1833, s. 30, poz. 73. Wersja online na stronie Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej, <https://kpbc.umk.pl/dlibra/publication/56320/edition/67330> [dostęp 10.12.2021].

[9] Zbigniew Mieczkowski, *Łączy nas Drawa. Monografia rzeki*, wyd. Zbigniew Mieczkowski „Ranczo pod Mieczem”, Drawsko Pomorskie 2022, s. 245, 405.

[10] <https://www.prawo.pl/akty/m-p-1948-a-78-692,16800125.html> [dost. 18.01.2024].

[11] <https://www.top-rated.online/cities/gmina+Krzy%C5%BC+Wielkopolski/place/p/12106201/Drageschneidemuhl> [dost. 18.01.2024].